

Basics van de Bijbel

Jasper Klapwijk

Buijten & Schipperheijn *Motief* – Amsterdam

© 2013 Jasper Klapwijk
Omslagontwerp en schema's: Theresia Koelewijn
ISBN 978-90-5881-669-6

Inhoud

Woord vooraf 7

1 Het grote verhaal 10

- 1 Vele boeken... toch één verhaal 11
- 2 Waarom zou je dit verhaal geloven? 15
- 3 Hoe moet je de Bijbel lezen? 18
- 4 Verwerking 21

2 Schepping 24

- 1 God schiep deze wereld 25
- 2 Schepping en/of evolutie 30
- 3 God en de mens als zijn evenbeeld 35
- 4 Het gaat God om zijn schepping 37
- 5 Verwerking 39

3 Wat ging er mis? 42

- 1 Wat is er mis? 43
- 2 De val van de mens 45
- 3 Wat is zonde? 47
- 4 Het is erger dan je denkt 50
- 5 Verwerking 53

4 Wie is Jezus? 56

- 1 Hij die komen zou 57
- 2 Wie is Jezus? 63
- 3 Verwerking 68

5 Wat kwam Jezus doen? 70

- 1 Kruis en lijden 71
- 2 Opstanding en hemelvaart 78
- 3 Verwerking 83

6 De heilige Geest 86

- 1 Pinksteren, het feest van de Geest 87
- 2 Wie of wat is de Geest? 92
- 3 Wat doet de Geest? 95
- 4 Verwerking 100

7 Genade en geloof 102

- 1 Genade, verbazingwekkend en irritant 103
- 2 De lege hand van het geloof 111
- 3 Verwerking 118

- 8 Beking en verandering** 122
- 1 Beking: een draai van 180 graden 123
 - 2 Leven uit genade 129
 - 3 *Born to grow* 132
 - 4 Verwerking 135
- 9 Gaan voor Gods wet** 138
- 1 De wet van Gods liefde 139
 - 2 De afgodenfabriek 144
 - 3 Eeuwige rust 147
 - 4 Verwerking 153
- 10 Christelijk leven** 156
- 1 Macht en aanzien 157
 - 2 Liefde en seks 162
 - 3 Geld en goed 166
 - 4 Verwerking 171
- 11 Contact met God** 174
- 1 Bijbelse spiritualiteit 175
 - 2 Luisteren naar God 179
 - 3 Spreken met God 182
 - 4 Verwerking 190
- 12 De kerk – een wereldproject** 194
- 1 Gods project 195
 - 2 Toelichtende beelden 200
 - 3 Kerk.nu 205
 - 4 Verwerking 211
- 13 Het geloof vieren** 214
- 1 De doop 215
 - 2 Samen God aanbidden 222
 - 3 De maaltijd van de Heer 226
 - 4 Verwerking 231
- 14 Eindtijd en wederkomst** 234
- 1 Het einde der tijden 235
 - 2 Hoop en herstel 239
 - 3 Jezus komt terug 242
 - 4 Verwerking 250
- 15 Eeuwige bestemming** 252
- 1 Wat moet je met de hel? 253
 - 2 Leven op de nieuwe aarde 258
 - 3 Sterven en dan? 263
 - 4 Verwerking 266

Woord vooraf

Dit boek is een samenvatting van 25 jaar gesprekken voeren, preken en Bijbellessen geven, kortom van mijn werk als missionair predikant. Het is mijn passie om mensen in contact te brengen met de boodschap van de Bijbel en om hen te helpen die boodschap beter te begrijpen. Eerder schreef ik *Het goede nieuws van het Oude Testament* (2008) en *Beter nieuws uit het Nieuwe Testament* (2009). In deze twee boeken liep ik in grote stappen de hele Bijbel door. Dit boek doet eigenlijk hetzelfde, maar dan aan de hand van belangrijke Bijbelse thema's. In vijftien hoofdstukken plaats ik die thema's steeds in het kader van het grote verhaal van de Bijbel.

Er zijn talloze boeken over allerlei onderwerpen uit de Bijbel geschreven, maar dit boek wil een toegankelijk overzicht geven van de hele Bijbelse boodschap. Dit boek had ik graag willen gebruiken bij mijn cursussen en ik had het vaak mee willen geven aan geïnteresseerden. Ik kon het niet vinden, dus schreef ik het zelf.

'Wij moeten over God spreken, maar kunnen het niet omdat wij mensen zijn. Als we ons beide, ons moeten en ons niet kunnen, maar bewust zijn en God daarmee de eer geven.'

Karl Barth

Het boek is wat mij betreft bedoeld voor een brede doelgroep. Ik denk bijvoorbeeld aan mensen die een introductiecursus in het christelijk geloof gevolgd hebben (zoals de Alphacursus) en zich nu verder in de Bijbel willen verdiepen. Maar ook aan mensen die met het geloof zijn opgegroeid. Zij kunnen het gebruiken om hun kennis op te frissen en opnieuw oog te krijgen voor de samenhang van het verhaal van de Bijbel.

Je kunt dit boek individueel lezen, maar het is bijvoorbeeld ook te gebruiken als cursusboek voor een opfriscursus voor kerkleden, een Alphavervolgscursus, een jaar belijdeniscatechese of in het godsdienstonderwijs. Ook kun je het met een Bijbelstudiegroep bespreken. Bij elk hoofdstuk is een Bijbellesrooster opgenomen, zodat je je vanuit de Bijbel in het onderwerp kunt verdiepen. Aan het eind van elk hoofdstuk is een aantal gespreksvragen en suggesties voor de groepsbespreking opgenomen.

Ik verwijs in dit boek weinig naar andere literatuur. Dat betekent niet dat dit een volledig origineel boek is. In de loop der jaren ben ik door talloze mensen beïnvloed en heb ik veel voorbeelden en citaten opgepikt. De bron ervan was voor mij vaak niet meer te achterhalen. Van al die oorspronkelijke gedachten

heb ik dankbaar gebruikgemaakt bij het schrijven van dit boek.
Tenzij anders vermeld, maak ik gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling.
Citaten uit de Bijbel zijn steeds cursief weergegeven.

Gebruik dit boek voor wat het wil zijn: een hulpmiddel bij het lezen en bestuderen van de Bijbel, het machtige verhaal van Gods plan met deze wereld.

aDios,

Jasper Klapwijk

Bijbelgedeelten om te lezen bij dit hoofdstuk

- Deuteronomium 4:1-14
De HEER is een levende God, die zijn volk aanspreekt. Via zijn Woord legt Hij contact met ons.
- Hebreëen 1:1-4 en 4:12-16
De titel van sommige boeken is de naam van de hoofdpersoon (*Eline Vere, Erik, Merijntje Gijzen*). Als we de Bijbel 'Woord van God' noemen, dan is dat behalve een mooie titel ook de aanduiding van de hoofdpersoon. In Jezus, het Woord van God, sprak God Zich volledig uit.
- Psalm 119:1-16
Het meest omvangrijke gedicht uit de Bijbel gaat over Gods wet en woord. Want stel je eens voor dat God Zich stil had gehouden!
- Lucas 24:36-53
Je kunt overal in de Bijbel lezen *'dat de messias moest lijden en sterven, en op de derde dag opstaan uit de dood, en dat in zijn naam alle volken opgeroepen moeten worden om tot inkeer te komen, opdat hun zonden worden vergeven.'*
- Johannes 20:24-31
Het is geschreven *'opdat u gelooft.'* Gelukkig ben je als je dat doet, ook al mag jij het (nog) niet zien en met de handen tasten zoals Tomas.
- 2 Timoteüs 3:14 – 4:5
'Elke schrifttekst is door God geïnspireerd en kan gebruikt worden om onderricht te geven, om dwalingen en fouten te weerleggen, en om op te voeden tot een deugdzaam leven.' Je kunt dus geen tekst uit de Bijbel ongelezen en ongebruikt laten.
- 2 Petrus 1:12-21
Soms zegt men: 'Iedereen legt de Bijbel op z'n eigen manier uit, je kunt met de Bijbel alle kanten op.' Misschien heb jij dat gevoel ook weleens. Petrus blijktbaar niet.

Leestip bij dit hoofdstuk

Ik schreef eerder *Het goede nieuws van het Oude Testament* (Buijten & Schipperheijn 2008) en *Beter nieuws uit het Nieuwe Testament* (Buijten & Schipperheijn 2009). Die boeken behandelen de Bijbel van het begin tot het eind in grote lijnen.

Hoe lees je een tekstverwijzing?

De naam van het Bijbelboek (te vinden via de inhoudsopgave).

1 Johannes

Johannes heeft drie brieven geschreven. Dit is een stukje uit de *eerste* brief. Staat er geen cijfer voor 'Johannes', dan heb je te maken met het evangelie volgens Johannes.

Een Bijbelboek is opgedeeld in *hoofdstukken* en deze weer in *verzen*. Vóór de dubbele punt staat het hoofdstuknummer, erachter het versnummer.

1:8–2:9

Hier staat:
hoofdstuk 1 vers 8 tot en met hoofdstuk 2 vers 9.

Het grote verhaal

1

Voordat we allerlei onderwerpen die in de Bijbel aan de orde komen gaan bespreken, wil ik in dit hoofdstuk aandacht vragen voor het grote verhaal van de Bijbel.

Eerst laat ik zien hoe bijzonder het is dat we überhaupt kunnen spreken over het grote verhaal van de Bijbel. De Bijbel is namelijk een verzameling van boeken, waar heel verschillende schrijvers gedurende een periode van vele eeuwen aan hebben bijgedragen. Toch vertelt die Bijbel duidelijk één verhaal, met één hoofdpersoon en één centraal thema. Hoe kan dat?

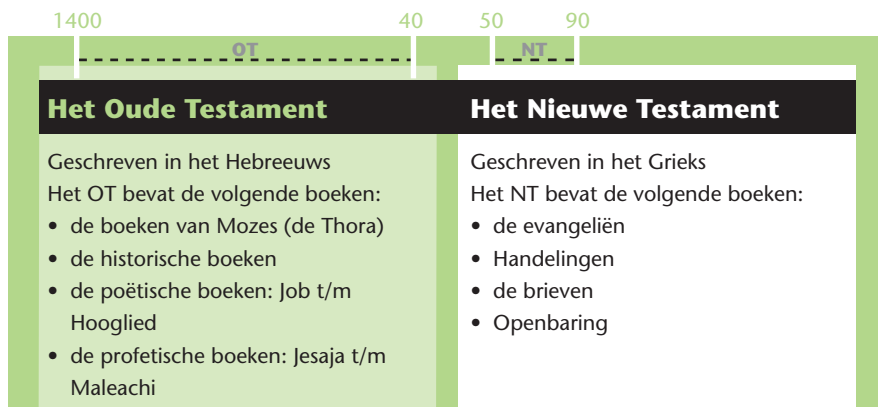
Vervolgens kijken we naar de geloofwaardigheid van dat verhaal. Dat Jezus bestaan heeft geloofd bijna iedereen wel, maar zijn de Bijbelse verhalen over Hem ook waar? En hoe zit dat met de rest van de Bijbel?

Ten slotte ga ik in op het gebruik van de Bijbel. Hoe kun je de Bijbel lezen op zo'n manier dat jouw leven daadwerkelijk verandert, hoe kan het grote verhaal van de Bijbel ook het verhaal van jouw leven worden?

1.1 Vele boeken... toch één verhaal

Wie een beetje in de Bijbel bladert, ziet al snel dat het eigenlijk om een verzameling gaat. De Bijbel bevat een bonte verzameling geschriften: historische verhalen, wetten, brieven, profetieën, klaag- maar ook liefdesliederen, wijsheidsspreuken. Achter al die verschillende geschriften zitten heel verschillende auteurs, die leefden in heel uiteenlopende periodes. Aan de eerste boeken van de Bijbel is de naam van Mozes verbonden. Mozes groeide zo'n 1500 jaar voor Christus op aan het Egyptische hof en werd daarna leider van het volk Israël. Hij schreef zijn bijdragen aan de Bijbel in het Hebreeuws. Het laatste Bijbelboek is van de hand van de apostel Johannes. Het is in de jaren negentig van de eerste eeuw na Christus geschreven, in het Grieks. In totaal bestaat de Bijbel uit 66 verschillende boeken en geschriften, geschreven door enkele tientallen auteurs.

Het volgende schema geeft een overzicht:

Wij zijn er helemaal aan gewend om de Bijbel als één boek te zien. Maar stel je eens voor dat ik vandaag in het Nederlands een boek schrijf. Over 1500 jaar schrijft iemand anders ook een boek, maar niet in het Nederlands. Samen met allerlei andere geschriften die in de tussentijd geschreven zijn, komen al die boeken in één band op de markt. Ik weet dat het voorbeeld mank gaat, maar hopelijk is het duidelijk genoeg om de vraag op te roepen: waarom is de Bijbel eigenlijk één boek?

Is het een verzameling van wetten en regels die de mens vertellen hoe hij moet leven? Of gaat het meer om een boek vol wijsheden en levenslessen? Inderdaad staan er wetten en wijsheden in de Bijbel, maar dat is niet wat de Bijbel tot één geheel maakt. Wat de Bijbel tot één boek maakt, is het feit dat de Bijbel één verhaal vertelt, het grote verhaal van deze wereld.

Het verhaal in het kort

Het verhaal begint bij de schepping. De boodschap daarvan is duidelijk: deze wereld is niet het resultaat van miljarden jaren blind toeval, maar is door God gewild en geschapen. God had een bedoeling met deze wereld: een wereld vol mensen die leven in verbondenheid met Hem, hun God en schepper, en met elkaar, en die daar hun geluk in vinden.

En het begon heel goed. Als er verder niets was gebeurd en alles was goed gebleven, dan was het verhaal van de Bijbel nooit verteld. Je schrijft nu eenmaal geen boeken waarin niets gebeurt en waarin alles perfect is. Maar de Bijbel vertelt hoe direct na het goede begin de mens voor het kwaad koos en zichzelf in het middelpunt zette in plaats van God. Daarmee hielp de mens zichzelf en Gods goede schepping naar de vernieling.

Dat brengt ons bij het centrale thema van de Bijbel: hoe het kwaad overwonnen wordt en hoe uiteindelijk God zijn bedoeling met deze wereld toch gaat

waarmaken. Als je doorbladert naar het eind van de Bijbel om te kijken hoe het afloopt, dan lees je in Openbaring 21 en 22 over het definitieve herstel van deze wereld. Deze laatste hoofdstukken beschrijven een nieuwe wereld vol mensen die verlost zijn van het kwaad, hun geluk vinden in de glorie van God en het goed hebben met God en met elkaar.

De weg van de zondeval naar het volledige herstel is echter lang en het verhaal van de Bijbel is dan ook een lang verhaal. De eerste fase van dat verhaal lijkt weinig bemoedigend. God kiest één volk uit, de nakomelingen van Abraham, het volk Israël. Betekent dit dat God zijn bedoeling om de *hele* wereld van het kwaad te verlossen laat varen? Nee, want aan Abraham maakt God al duidelijk dat Hij via het volk van Abraham alle volken wil bereiken. Israël moet in deze wereld laten zien dat het leven weer goed wordt als de mensen zich houden aan Gods leefregels. Daar komt echter bar weinig van terecht, omdat Gods volk steeds weer zijn eigen gang gaat en kiest voor de afgoden. Het komt zelfs zover dat God zijn volk straft met een ballingschap: ze worden gedeporteerd vanuit het beloofde land naar het verre Babel. De tempel in Jeruzalem, het symbool van Gods aanwezigheid onder zijn volk, wordt verwoest. Maar juist in die donkere tijd komen er verkondigers (profeten) die namens God een terugkeer uit de ballingschap aankondigen, en de komst van een grote koning, en een periode van heil waarin alle volken zullen delen. Enkele tientallen jaren later keert inderdaad een gedeelte van het volk Israël terug uit de ballingschap en wordt de tempel in Jeruzalem herbouwd. De situatie van het volk en van de wereld lijkt echter nog lang niet op de periode van heil die door de profeten aangekondigd is.

Dan komt het verhaal in een beslissende fase: Jezus wordt geboren. Als Hij op dertigjarige leeftijd begint met zijn openbare optreden trekt hij de aandacht met zijn wonderen, maar misschien nog wel meer met zijn boodschap. Hij claimt dat Hij de Zoon van God is en dat Hij de beloofde koning, de messias, is die de profeten hadden aangekondigd. Hij is gekomen om het koninkrijk van God te vestigen. Tegelijk maakt Jezus duidelijk dat Hij daarvoor een heel onverwachte weg kiest, de weg van het lijden. Hij wil de mensen verlossen van ziekte, armoede, onrecht en ellende. Zijn wonderen zijn daarvan een bewijs. Maar om dat te kunnen doen moet Hij een dieperliggend probleem aanpakken: het feit dat de mens van God vervreemd is geraakt door voor zichzelf te kiezen en daardoor Gods woede over zich heen heeft gehaald. Daarom kiest Jezus de weg van het lijden. Zijn dood aan het kruis was niet het onverwachte einde van een veelbelovend leven, maar de vervulling van zijn levensdoel. Aan het kruis nam Hij namelijk de dood en het bestaan zonder God voor zijn rekening. Dat was de straf die wij mensen verdiend hadden. Door die straf op Zich te nemen verzoende Hij ons weer met God. En dat Hij werkelijk de dood en het kwaad overwonnen heeft, bewees Hij door op de derde dag na zijn kruisdood uit de dood op te staan.

Met zijn dood aan het kruis heeft Jezus bereikt dat ieder die in Hem gelooft weer bij God mag horen en deel krijgt aan de toekomst die God geeft. Het vervolg van het verhaal is dan ook dat Jezus zijn volgelingen de wereld in stuurt om dit goede nieuws overal bekend te maken. Zelf gaat Hij terug naar de hemel, maar in deze wereld moeten zijn volgelingen in zijn geest leven. Ze moeten samen een gemeenschap – de kerk – vormen, die in woord en daad de boodschap van Jezus doorgeeft en die, net als Jezus deed, al iets laat zien van het koninkrijk van heil dat komt. Dat blijft zo totdat Jezus opnieuw naar deze wereld komt. Dan zal Hij afrekenen met alle zelfgerichtheid, zonde en onrecht en definitief zijn vrede-rijk vestigen.

Het hele verhaal is in het volgende schema samen te vatten:

Vergelijk het verhaal van de Bijbel eens met *In de ban van de ring* van J.R.R. Tolkien. *In de ban van de ring* vertelt een zeer omvangrijk verhaal waarin van alles gebeurt. Maar het centrale thema is dat de ring van het kwaad vernietigd moet worden. Daar hangt het voortbestaan van Midden-aarde van af. De hobbit Frodo geeft zijn leven om die ring naar de Doemberg te brengen en daar in het vuur te gooien. Op die manier wordt het kwaad vernietigd en breekt onder de nieuwe koning een periode van rust aan waarin men lang en gelukkig leeft.

De boeken en films van *In de ban van de ring* zijn ongelooflijk populair. Datzelfde geldt voor de vele sprookjes en verhalen waarin het kwaad uiteindelijk overwonnen wordt. Volgens mij komt dat doordat die verhalen allemaal iets weergeven van dat grote verhaal achter alle verhalen: het verhaal van God en de mensen, het verhaal van de Bijbel.

Het gaat om Gods daden, niet om die van jou

Als je de doorgaande lijn van het Bijbelse verhaal uit het oog verliest, dan kan je manier van Bijbel lezen makkelijk ontsporen. Veel mensen lezen de Bijbel als een boek dat vertelt hoe we moeten leven en wat we moeten doen om Gods liefde en zorg te ontvangen. De Bijbel is dan vooral een boek met leefregels waar we aan moeten voldoen, of een boek vol wijsheden die ons de

weg wijzen. Jezus is dan niet meer dan het ultieme voorbeeld, iemand die ons het ideaal voor ons leven voorhoudt.

Maar als je de Bijbel op die manier leest, dan wordt het een verhaal van zelfverlossing. Het laat de normen zien waar jij aan moet voldoen en toont de weg die jij moet gaan. Maar die normen zijn zwaar en die weg blijkt vrijwel onbegaanbaar, want wie Jezus' onderwijs en leven vooral als een voorbeeld ziet, zal ontdekken dat het onmogelijk is om Hem daarin na te volgen. Dat is veel te hoog gegrepen voor ons.

Zoals ik echter al eerder aangaf gaat het in de Bijbel niet allereerst over wat wij moeten doen, maar over wat God gedaan heeft en nog doet om de mensheid en deze wereld tot hun bestemming te laten komen. Jezus is niet slechts een voorbeeld voor ons, nee, in Hem kwam God zelf naar deze wereld om het kwaad te overwinnen, om onze straf voor zijn rekening te nemen en om ons op te nemen in zijn koninkrijk.

Geloof je in Hem, dan mag je weten dat God jou in onvoorwaardelijke liefde als zijn kind aanneemt. Dan geeft Hij jou de Geest van Jezus om zo geïnspireerd namens Hem bezig te zijn in deze wereld. In en door zijn gemeente wil God nu al de boodschap van het koninkrijk dat komt in woord en daad zichtbaar maken.

1.2 Waarom zou je dit verhaal geloven?

Misschien zeg je: 'Oké, dat is een prachtig verhaal, maar is het niet gewoon een van de vele verhalen die mensen verzonnen hebben om hun bestaan hoop en uitzicht te geven?' Eerlijk gezegd bekruipt die gedachte mijzelf ook weleens. Het is immers zo'n overweldigende boodschap! Ik hoor mensen geregeld zeggen: 'Ik wou dat ik het *kon* geloven.' Toch ben ik ervan overtuigd geraakt dat de Bijbel niet maar een van de vele verhalen is, maar dat de Bijbel *het* verhaal vertelt waar alle andere verhalen naar verwijzen of een schaduw van zijn. Die overtuiging is enerzijds gegroeid in wat ik van God ervaren heb en in wat ik aan bevestiging kreeg vanuit de Bijbel. Maar daarnaast hebben ook de volgende gedachten mij verder geholpen.

Een wonderlijke eenheid

Zoals ik al aangaf is het eigenlijk een groot wonder dat al die geschriften die verspreid over een periode van vijftien eeuwen geschreven zijn, door verschillende auteurs in verschillende talen en culturen, uiteindelijk in één band terechtgekomen zijn en als één boek worden beschouwd. Er zijn op bepaalde momenten mensen geweest die zich over de vraag hebben gebogen welke boeken er nu wel en welke er niet bij hoorden. Zij hebben echter niet het grote verhaal gemaakt dat zich door al die boeken heen ontvouwde, maar het ontdekt. Zo'n consistent en doorlopend verhaal dat zich over vele eeuwen uitstrekt kan alleen het gevolg zijn van Gods bijzondere zorg. En dat is precies wat de apostel Petrus zegt. Hij schrijft: *'Besef daarbij vooral dat geen enkele profetie uit de Schrift een eigenmachtige uitleg toelaat, want nooit is een profetie voortgekomen uit mense-*

lijk initiatief: mensen die namens God spraken werden daartoe altijd gedreven door de heilige Geest' (2 Petr. 1:20-21).

Ook Jezus zelf liet steeds blijken dat Hij achter de Bijbelschrijvers de heilige Geest aan het werk zag (zie bijv. Mat. 22:43) en daarom kon Hij wat ze geschreven hadden ook Gods Woord noemen (zie bijv. Mat. 15:6).

Een hoofdpersoon die overtuigt

Ik zeg weleens: ik geloof niet in Jezus Christus omdat ik in de Bijbel geloof, maar ik geloof de Bijbel omdat ik in Jezus Christus geloof. De kern van het geloof ligt namelijk niet bij de onvoorwaardelijke acceptatie van de waarheid van alles wat in de Bijbel staat. Het christelijk geloof is geen boek-religie. De kern ligt bij het geraakt zijn door en je overgeven aan de persoon van Jezus Christus, over wie in de Bijbel verteld wordt.

Misschien ben je van mening dat de geschriften van de Bijbel gewone menselijke geschriften zijn. Best, maar dan blijft de vraag: wat vind je van Jezus? Heeft Hij werkelijk bestaan? Was Hij degene die Hij claimde te zijn? Dat zijn belangrijke vragen. Het is te makkelijk om je daarvan af te maken door te stellen dat de evangeliën alleen maar legendes bevatten. Want iedereen die ook maar iets van legendes en mythes weet, zal merken dat we bij de evangeliën met een totaal ander genre te maken hebben. Lees alleen maar hoe Lucas zijn evangelie begint: *'Nadat reeds velen zich tot taak hebben gesteld om een verslag te schrijven over de gebeurtenissen die zich in ons midden hebben voltrokken, en die ons zijn overgeleverd door degenen die vanaf het begin ooggetuigen zijn geweest en dienaars van het Woord zijn geworden, leek het ook mij goed om alles van de aanvang af nauwkeurig na te gaan en deze gebeurtenissen in ordelijke vorm voor u, hooggeachte Theofilus, op schrift te stellen, om u te overtuigen van de betrouwbaarheid van de zaken waarin u onderricht bent'* (Luc. 1:1-4). Dit is niet de introductie van een legende, maar van een historisch verslag. Ook de apostel Johannes benadrukt dat hij geen verzonden verhalen vertelt: *'Wat wij gehoord hebben, wat wij met eigen ogen gezien en aanschouwd hebben, wat onze handen hebben aangeraakt, dat verkondigen wij'* (1 Joh. 1:1).

'Ik heb in het Grieks en het Latijn tal van mythen gelezen, maar hierin [in de evangeliën, JK] heb ik niet het geringste spoor van een mythe aangetroffen. Geen enkel mens kan zulke van alle kunst gespeende en kwetsbare verslagen weergeven als er niet een werkelijke gebeurtenis aan ten grondslag ligt.'

J.B. Phillips (nadat hij de evangeliën vertaald had)

Nu zijn er dus twee mogelijkheden: of de evangeliën zijn inderdaad ooggetuigenverslagen van historische gebeurtenissen, of het zijn bewuste vervalsingen. Wie kiest voor de laatste mogelijkheid komt echter voor grote vragen te staan.

Ik noem er een paar.

- Eén vervalsing kun je je nog voorstellen, maar het is moeilijk te geloven dat vier personen, Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes, in nauw overleg hun vervalsingen geschreven en op elkaar afgestemd hebben.
- Elk van de vier evangeliëschrijvers was een gelovige Jood. Het is ondenkbaar dat zij goddelijke eer zouden toekennen aan een mens. Het is even ondenkbaar dat zij een verhaal zouden verzinnen van een mens die uit de dood opstaat. Dergelijke gebeurtenissen pasten totaal niet in hun wereldbeeld.
- Bovendien zijn de evangeliën vrij kort na Jezus' leven hier op aarde geschreven. Er leefden nog ooggetuigen. Een vervalsing maakte dan ook niet veel kans om breed geaccepteerd te raken.
- En breed geaccepteerd zijn de evangeliën. Van geen enkel ander geschrift zijn zo veel en ook zulke vroege kopieën gevonden als van de boeken van het Nieuwe Testament (zie het schema hieronder).
- Het is niet aannemelijk dat de apostelen vervolging en mogelijk zelfs de dood wilden riskeren voor een vervalst en zelfverzonnen verhaal. Nee, ze riskeerden hun leven omdat Jezus hun leven veranderd had en ze zijn verhaal wilden doorgeven.

Die boodschap van Jezus' dood en opstanding vond gehoor en verspreidde zich zeer snel. Ik denk dat daar eigenlijk maar één verklaring voor is: Jezus stond daadwerkelijk op uit de dood en bewees daarmee definitief dat Hij was wie Hij claimde te zijn: Gods eigen Zoon, die naar de wereld was gekomen om de mensheid en deze wereld te redden van het kwaad en te verzoenen met God.

boek	geschreven in	oudste gevonden exemplaar	aantal jaren na het schrijven	aantal gevonden manuscripten
Herodotus <i>Historiën</i>	488-428 v. Chr.	900 na Chr.	1300	8
Tacitus <i>Annales</i>	100 v. Chr.	1100 na Chr.	1000	20
Caesar <i>Gallische oorlogen</i>	58-50 v. Chr.	900 na Chr.	950	10
<i>Nieuwe Testament</i>	40-100 na Chr.	130 na Chr. (compleet in het jaar 350)	300	5.000 Grieks 10.000 Latijn 9.300 andere talen

(Schema van F.F. Bruce, overgenomen via Nicky Gumbel, *Een kwestie van Leven*)

Voor het historische feit van Jezus Christus' opstanding uit de dood zijn veel meer historische bronnen gevonden dan voor het feit dat die andere JC, Julius Caesar, de Rubicon overtrok om oorlog te gaan voeren in Gallië. Maar het accepteren van dat laatste feit zal weinig effect hebben op je leven, terwijl het accepteren van Jezus' opstanding je hele levens- en wereldbeschouwing op z'n kop zet. Als Jezus is opgestaan uit de dood, dan blijkt daaruit dat Hij inderdaad Gods Zoon is, de Heer van de wereld en van jouw leven. Dan kun je niet langer volhouden dat je zelf wel kunt bepalen hoe je leeft.

'Het kan niet genoeg benadrukt worden dat de Bijbeltekst inhoudelijk vaststaat – en dat geldt met name voor het Nieuwe Testament. Het aantal manuscripten van het Nieuwe Testament, de vroege vertalingen ervan, en de citaten van auteurs uit de vroege kerkgeschiedenis, is zo omvangrijk, dat de correcte lezing van elke twijfelachtige passage wel terug te vinden is bij één van deze oude autoriteiten. Een dergelijke uitspraak kun je over geen enkel ander boek uit de wereld van de klassieke oudheid doen.'

Sir Frederic Kenyon (autoriteit op het gebied van oude manuscripten)

Het begint dus bij de vraag: geloof je Jezus? Is Hij wie Hij zegt te zijn? Zo ja, dan bepaalt dat vervolgens de manier waarop je tegen de Bijbel aankijkt. In Jezus' dagen bestond wat wij nu kennen als het Nieuwe Testament nog niet. Maar de boeken die er al wel waren, en die wij nu het Oude Testament noemen, waren voor Jezus meer dan slechts menselijke geschriften. Hij zag die boeken als woorden van God. Hij kende ze grondig. Als Hij bij een bepaald vraagstuk zei: *'Er staat geschreven...'*, dan was daarmee voor Hem het belangrijkste gezegd. Bovendien liet Hij zien dat heel Gods Woord om Hem draait (Joh. 5:39). Kortom, als je gelooft in Jezus, dan is er ook alle reden om de Bijbel te geloven.

1.3 Hoe moet je de Bijbel lezen?

Als de Bijbel inderdaad Gods verhaal is en Jezus de hoofdpersoon, wat betekent dat dan voor ons omgaan met de Bijbel? Hoe moeten we dan in die Bijbel gaan lezen? Ik noem drie aandachtspunten.

a. Zie altijd de grote lijn van het verhaal

De Bijbel vertelt het verhaal van Gods werk om de mensheid en de wereld van het kwaad te verlossen. Hij wil de mensen weer in de juiste verhouding tot Hem, tot elkaar en tot de wereld om hen heen zetten. Binnen dat verhaal vinden we allerlei deelverhalen, maar ook liederen, wetsteksten enzovoort. Het risico bestaat dat we de verschillende onderdelen van de Bijbel lezen alsof ze losstaan van het grote verhaal, en dan kan het op allerlei manieren fout gaan. Ik geef een paar voorbeelden.

Stel, je leest Matteüs 5. In deze zogenaamde Bergrede geeft Jezus allerlei ethische richtlijnen. Een ander uitschelden is volgens Hem hetzelfde als iemand vermoorden (Mat. 5:21-22), met begeerte naar de vrouw van een ander kijken is hetzelfde als overspel plegen (Mat. 5:28), je moet je vijanden liefhebben en je moet net zo volmaakt zijn als onze Vader in de hemel (Mat. 5:44, 48). Als je deze richtlijnen losmaakt van het grote verhaal van de verlossing, dan zijn er twee mogelijkheden: ofwel je gaat ontzettend fanatiek je best doen om aan deze normen te voldoen (maar dat zal je niet lukken), ofwel je haakt ontmoedigd af en gaat op zoek naar een andere wijsheidsleraar. Maar als je de Bergrede leest als onderdeel van het grote verhaal, dan weet je dat Jezus zelf het koninkrijk zal brengen waarin deze voorschriften de toon zetten. En dan weet je ook dat Hij in jouw plaats de wet heeft vervuld en de straf heeft gedragen die jij met je tekortschieten verdiend had. Hij zal je nu door zijn Geest helpen om naar zijn wil te leven.

Een ander voorbeeld. Het Bijbelse verhaal van koning David die de reus Goliath verslaat is een wereldklassieker (1 Sam. 17). Zelfs als je het als een losstaand verhaal leest, zijn er al mooie lessen uit te trekken: ook al ben je nog zo klein, als je vertrouwt op de Heer kun je zelfs de reuzen die je bedreigen overwinnen. Maar tegen de achtergrond van het grote verhaal van de Bijbel krijgt het nog veel meer diepte. Dan is Goliath de belichaming van de grote tegenstander, de heer van het kwaad, die telkens weer Gods mensen aanvalt en bedreigt. Hij is groot en machtig, loopt te showen met z'n koperen pantserplaten en heeft maling aan God. Tegenover hem staat de gezalfde koning, ook al zit hij nog niet op de troon. Vanuit zijn vertrouwen op God gaat David de reus tegemoet. Achter hem zien we zijn grote nakomeling opdoemen, ook een koning in vernedering, die op de meest onwaarschijnlijke manier de heer van het kwaad definitief zal verslaan en zijn kop zal verbrijzelen.

Een laatste voorbeeld. In de Bijbel staan verschillende verhalen over volken die in de naam van God uitgeroeid worden. Als ik me een beetje in die verhalen inleef, vind ik ze telkens weer schokkend. Maar ik zou ze onverteerbaar vinden als ik ze niet kon lezen tegen de achtergrond van het grote verhaal. Want dat grote verhaal leert ons dat alle mensen Gods toorn en de dood verdiend hebben. Dat besef maakt me nederig en voorkomt dat ik God al te makkelijk ter verantwoording roep. Het grote verhaal laat ook zien dat God verzoening biedt in Jezus Christus. Dat gebeurt al als God in de woestijn een volk bij elkaar brengt rond de tabernakel als de plaats van verzoening. God maakt ruimte voor dat volk door de goddeloze volken van Kanaän te verdrijven. Daarbij valt op dat de Kanaänitische hoer Rachab, die op God vertrouwt, de dans ontspringt (Joz. 6), terwijl de Israëliet Achan, die de rijkdom van Kanaän verkiest, met Kanaän ten onder gaat (Joz. 7). Ook deze geschiedenis leert ons vooruit te kijken naar het eind van het grote verhaal. Dan komt Jezus terug en zal zijn volk een plaats krijgen op de nieuwe aarde, maar dan zal Hij

ook iedereen veroordelen die koos voor het kwaad en zijn heil niet bij Hem zocht (zie ook hoofdstuk 14).

Ik kan over een beukenootje heel veel ware dingen zeggen, bijvoorbeeld over de kleur, het gewicht, de driehoekige vorm en feit dat het eetbaar is. Maar als ik niet vertel dat het de vrucht van de beuk is en dat uit zo'n nootje een geweldig grote boom, ja, een heel bos kan ontstaan, dan laat ik de belangrijkste aspecten ervan achterwege. Zo gaat het er bij het lezen van de Bijbel om dat we elk Bijbelgedeelte begrijpen tegen de achtergrond van het grote verhaal. Wie dat niet doet, loopt de echte boodschap mis.

Dat heeft ook consequenties voor ons individueel lezen van de Bijbel. Ik heb de indruk dat veel christenen de Bijbel tamelijk onsystematisch lezen, vandaag hier een stukje, morgen daar een stukje. Maar als je teksten niet in hun context leest en niet kunt plaatsen in het grote verhaal, dan bestaat het gevaar dat de boodschap je ontgaat of dat je een verkeerde boodschap oppikt. Probeer maar eens net zo hapsnap een detective te lezen. Het is erg waarschijnlijk dat je dan niets van de plot snapt. Zo nu en dan grasduinen in de Bijbel is prima, maar geef ook aandacht aan het bestuderen van de doorgaande lijn van de hele Bijbel.

b. Weet je opgenomen in Gods missie

Heel de Bijbel vertelt het verhaal van Gods missie. Toen de mens koos voor de zonde, besloot God om toch met de mens en de wereld door te gaan en ze tot hun bestemming te laten komen. Daarom zond God Abraham uit Babylonië naar Kanaän, daarom zond Hij Mozes om het volk uit Egypte te verlossen, daarom zond Hij de profeten. En het allerbelangrijkste: daarom zond Hij zijn Zoon naar deze wereld.

'Mission is what the Bible is about; we could as meaningfully talk of the missional basis of the Bible as of the biblical basis of mission.'

Christopher J.H. Wright

Met zijn lijden en sterven legde Jezus de basis voor die vernieuwde wereld. Toen Hij uit de dood opstond, zei Hij tegen zijn discipelen: *'Zoals de Vader mij gezonden heeft, zo zend ik jullie'* (Joh. 20:21). Wie in Jezus gelooft wordt daarmee opgenomen in Gods missie met deze wereld. Dat betekent dat je samen met je medegelovigen een gemeenschap wilt vormen waar God in het middelpunt staat en gehoorzaamd en geëerd wordt. Dat je de liefde van Jezus door wilt geven aan de mensen om je heen, en dat je je inzet voor het behoud van mensen en het herstel van de schepping.